

УДК 339.13

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАЛОГО ІНКЛЮЗИВНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ДЕРЖАВ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНИХ БАЛАНСІВ

Ірина Маркович¹; Зіновій Бриндзя²; Наталія Бажанова²;

¹Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,
Тернопіль, Україна

²Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола, Тернопіль, Україна

Резюме. Досліджено суть категорії «сталій розвиток», який визначається як такий, що відповідає потребам сьогодення без шкоди для здатності майбутніх поколінь задовольняти власні потреби. Важливою характеристикою саме сталого розвитку є гармонійне поєднання економічного зростання з максимальною інтеграцією у соціальній сфері, що не суперечить, а навпаки, підсилює якість та вагомість у розподілі ресурсів заходів охорони навколишнього середовища. Очевидно, що участь у складних процесах змін повинні брати і громадськість, і підприємницький сектор, проте, в першу чергу орієнтири повинні бути встановлені урядами країн. Проаналізовано передумови необхідності реструктуризації світового економічного простору в напрямку підвищення вагомості принципів інклюзивності. Бідність та розширення доходів населення в країні стримує нарощування та реалізацію економічного потенціалу держави, адже зайнятість та споживання не є повними. Оскільки одним із індикаторів ефективності змін у підходах до забезпечення економічного розвитку держав є динаміка показника бідності, проаналізовано ретроспективні та прогнозні значення частки працевлаштованого населення світу, яке проживає менше, ніж на 1,9 дол. США в день. На основі його доведено, що без кардинальних змін ця частка буде відхилятися в негативний бік від досягнутого за попередні 5 років рівня. Описано, що інклюзивність передбачає включення до процесів економічного зростання усіх територій, секторів економіки та економічних агентів. Показано, що концепції інклюзивності та використання усіх можливостей для нівелювання негативних наслідків обмежувальних карантинних заходів виходить на перший план, у тому числі й у контексті забезпечення гендерних балансів. Здійснено порівняння гендерних розривів у розмірі заробітних плат в Україні та деяких інших державах, рівень економічної активності жінок, які демонструють вплив культурних, історичних та інших особливостей на цю ознаку рівності. Отримано висновок, що важливу роль на шляху подолання бідності та нівелювання тих негативних сценаріїв, які розгортаються сьогодні у світовій економіці, є залученість до економічної активності не тільки населення усіх територій держави, а й скорочення економічних проявів гендерних розривів.

Ключові слова: сталій економічний розвиток, бідність, гендерний розрив.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.02.161

Отримано 10.03.2021

UDC 339.13

INVESTIGATION OF THE SUSTAINABLE INCLUSIVE ECONOMIC GROWTH OF STATES IN THE CONTEXT OF ENSURING GENDER BALANCES

Iryna Markovych¹; Zinoviyy Bryndzya²; Nataliia Bazhanova²

¹Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ternopil, Ukraine

²Vyacheslav Chornovil Galician College, Ternopil, Ukraine

Summary. The essence of the category «sustainable development», defined as the one that meets present needs without compromising the ability of future generations to meet their own needs is investigated in this paper.

An important characteristic of sustainable development is the harmonious combination of economic growth with maximum integration in the social sphere, which does not contradict, but on the contrary, enhances the quality and importance in the allocation of resources for environmental protection measures. It is evident that both public and business sector must be involved in the complex processes of change, but guidelines must first be set by national governments. The preconditions for the need to restructure the world economic space in the direction of increasing the importance of the inclusiveness principles are also analyzed. Poverty and stratification of incomes in the country constrain the growth and implementation of the state economic potential, because employment and consumption are not complete. Since one of the indicators of the changes effectiveness in approaches to economic development is the poverty dynamics, we analyzed the retrospective and projected values of the employed population of the world living less than 1.9 US dollars per day, which shows that without drastic changes, this share will deviate towards the negative direction compared with the level reached during the previous 5 years. It is described that inclusiveness involves the inclusion in the processes of economic growth of all territories, sectors of the economy and economic agents. It is shown that the concept of inclusiveness and the use of all opportunities to mitigate the negative effects of restrictive quarantine measures comes to the fore, including those in the context of ensuring gender balance. Comparison of gender pay gaps in Ukraine and some other countries, the level of economic activity of women, who demonstrate the influence of cultural, historical and other features on this sign of equality is carried out. It is concluded that an important role in overcoming poverty and leveling the negative scenarios that are unfolding today in the world economy is the involvement into economic activity not only the population in all territories, but also the reduction of economic manifestations of gender gaps.

Key words: sustainable economic development, poverty, gender gap.

https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2021.02.161

Received 10.03.2021

Постановка проблеми. Глобальні потрясіння, які характерні для економік практично усіх без винятку держав на початку 21 століття і пов'язані з соціально-економічними кризами, пандемією COVID-19, демонструють вразливість держав та необхідність повної перебудови підходів до міждержавних взаємодій та принципів функціонування національних економік.

Важливим пріоритетом є, з одного боку, сталість економічного зростання, а з іншого, – максимальна інклюзивність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань сталого інклюзивного економічного зростання країн присвячено доволі багато досліджень Світового банку реконструкції та розвитку, Міжнародного фонду, спеціалізованих фондів ООН і т. д. Оскільки ці дослідження повинні бути динамічними й такими, які пояснюють причини та можливі наслідки окремих процесів, їх варто доповнювати аналітичними пошуками та порівнянням даних між окремими країнами.

Метою дослідження є пошук характеристик сталого інклюзивного економічного зростання в контексті гендерної рівності.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання:

- окреслити особливості сталого економічного розвитку економіки;
- показати роль бідності в процесах забезпечення сталого інклюзивного економічного розвитку країни;
- дослідити гендерні розриви у залученості до економічної активності населення, в Україні та інших країнах.

Для вирішення поставлених завдань проведено аналіз, порівняння узагальнення статистичної інформації.

Виклад основного матеріалу. Питання забезпечення стійкого, сталого розвитку національних економік є актуальним давно. На сьогодні стає зрозуміло, що ті концепти, які базувалися на принципах екстенсивного розвитку, перевикористання ресурсів, низького рівня інноваційності та адаптивності без урахування розриву між державами в плані добробуту не можуть використовуватися нині.

Економіст Ріккардо Хаусманн зазначає, що «незбалансованість економічного зростання стала досить серйозною проблемою, оскільки значна частина населення не

бере участі у зростанні глобального ВВП, що робить його нестійким. Якщо ми не знаємо, як змусити економіку зростати, отже, ми не знаємо, як змусити її зростати інклюзивним і стійким шляхом. Інклюзивне економічне зростання забезпечує стабільне й довготермінове поліпшення життя усіх верств населення, що стимулює прискорення зростання ВВП» [1]. Стійкість може бути досягнута за рахунок інклюзивності.

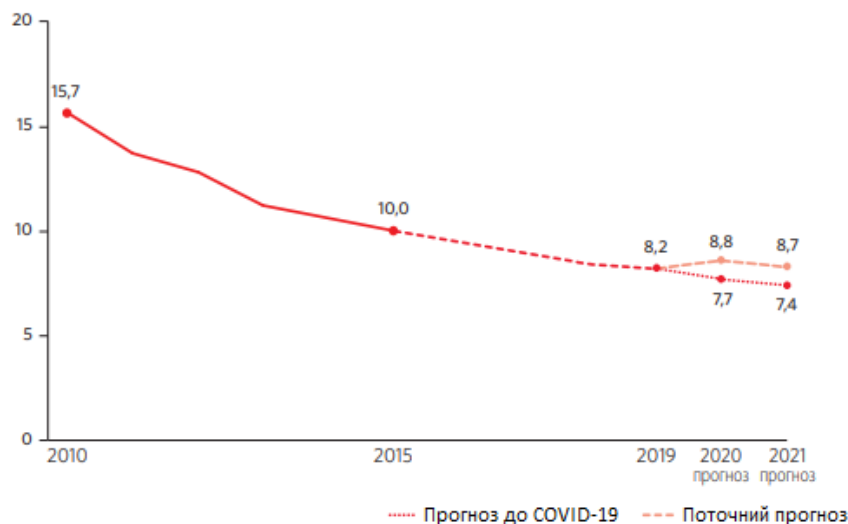
Сталий розвиток визначається як такий, що відповідає потребам сьогодення без шкоди для здатності майбутніх поколінь задовольняти власні потреби [2].

Важливою характеристикою саме сталого розвитку є гармонійне поєднання економічного зростання з максимальною інтеграцією у соціальній сфері, що не суперечить, а навпаки, підсилює якість та вагомість у розподілі ресурсів заходів охорони навколишнього середовища. Очевидно, що участь у складних процесах змін повинні брати і громадськість, і підприємницький сектор. Та, в першу чергу, орієнтири повинні бути встановлені урядами країн.

Індикаторами сталого економічного розвитку можуть слугувати усі показники ефективності функціонування економіки, такі, наприклад, як рівень бідності в країні, яка є ключовою перепорою інклюзивного економічного зростання.

Бідність та суттєве розшарування доходів населення в країні стримує нарощування та реалізацію економічного потенціалу держави, адже зайнятість та споживання не є повними. Крім того, зі збільшенням частки населення, яке перебуває в бідності, зростають державні витрати на їх утримання. В довготерміновій перспективі низький рівень добробуту призводить до зниження рівня освіченості населення та загалом економічної активності.

Авторитетні організації, такі, як МВФ, Світовий банк погіршили свої прогнози щодо економічного розвитку країн у зв'язку з повною реструктуризацією джерел зростання, наприклад ті, які стосуються подолання бідності у світі (рис. 1).

Рисунок 1. Частка працевлаштованого населення світу, яке живе менше, ніж на 1,9 дол. США в день (%)

Figure 1. The proportion of the world's employed population living on less than \$ 1.9 per day

Джерело: [3].

Можна бачити, що прогнозні показники після врахування тенденцій 2019 року, зумовлених COVID-19, були суттєво відкоригованими в негативний бік. Відповідно до базового прогнозу вважалось, що до 2030 року в умовах крайньої бідності житиме не більше 6% населення світу, враховуючи те, що за період 2010–2019 рр. частка

працевлаштованого населення, яке живе в умовах крайньої бідності, скоротилася вдвічі – від 14,3% до 7,1%. На сьогодні ми все далі відхиляємося від очікуваного показника.

У зв'язку з переосмисленням майбутнього економічного розвитку світу, концепція інклюзивності та використання усіх можливостей для нівелювання негативних наслідків локдаунів й інших обмежувальних карантинних заходів виходить на перший план.

У загальних уявленнях інклюзивність передбачає включення до процесів економічного зростання усіх територій, секторів економіки та економічних агентів. Одним із елементів такої інклюзивності є розширення економічної активності жінок. Незважаючи на те, що гендерна рівність по світу в цілому посилюється, існують цілі галузі та сфери діяльності, в яких зберігається суттєва дискримінація за гендерною ознакою.

Базовою працею, у якій викладено основні положення концепції інклюзивного зростання, по праву можна вважати роботу учасників Комісії зі зростання та розвитку під керівництвом лауреата Нобелівської премії М. Спенса «Звіт про зростання. Стратегії зростання та інклюзивного розвитку» («The growth report. Strategies for Sustained Growth and Inclusive Development») [4]. Важливим елементом такої інклюзивності є повнота й збалансованість розвитку ринку праці.

Серед явищ, що спостерігаються на ринку праці в Україні, можна виділити такі [5]:

- праця жінок у низькооплачуваному секторі;
- жінки займають лише 23% керівних посад в Україні;
- у приватному секторі серед власників бізнесу 46% жінок;
- розмір середньомісячної оплати праці жінок у 2019 році був на 23% нижчий, ніж у чоловіків;
- у 2019 році серед безробітних було зареєстровано 52,4% жінок;
- серед найбільших гендерних розривів в окремих видах економічної діяльності можемо спостерігати гендерні розриви в сферах діяльності, не пов'язаних зі шкідливими умовами праці (станом на IV квартал 2019 року).

На рис. 2 показано гендерний розрив у розмірі заробітної плати за місяць в Україні.

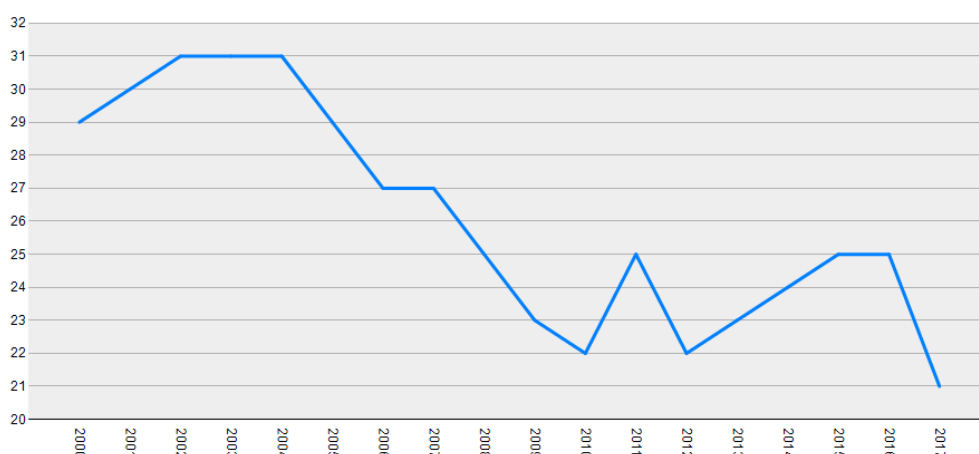

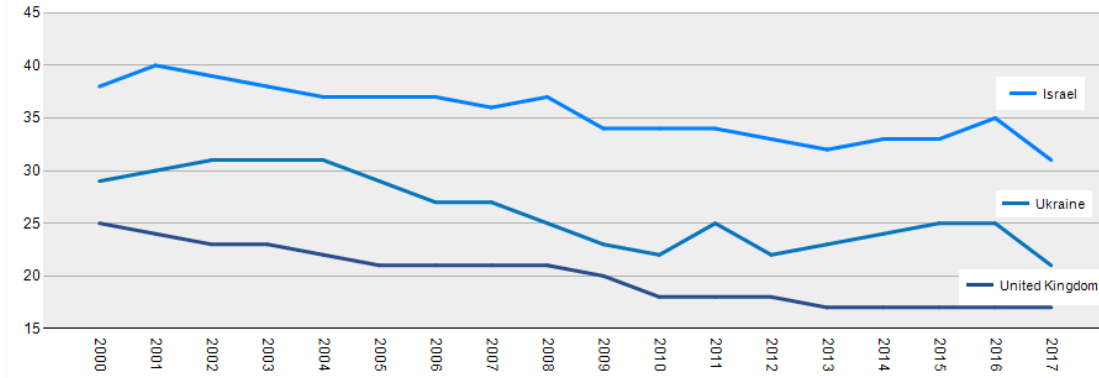
Рисунок 2. Гендерний розрив у розмірі заробітної плати за місяць в Україні, %

Figure 2. Gender gap in the amount of wages per month in Ukraine, %

Джерело: сформовано за даними Європейської економічної комісії ООН [6].

Очевидно, що є загальний тренд у гендерному розриві заробітних плат між чоловіками та жінками за період 2000–2017 рр. є спадним, хоча періоди 2011, 2012–2015 рр. характеризувалися нарощуванням цього «розходження».

Порівняємо величини гендерного розриву між Україною, Ізраїлем та Великобританією, які характеризуються суттєвими відмінностями відносно дотримання законодавства, яке регулює рівноправність за гендерною ознакою, а також культурними відмінностями (рис. 3).

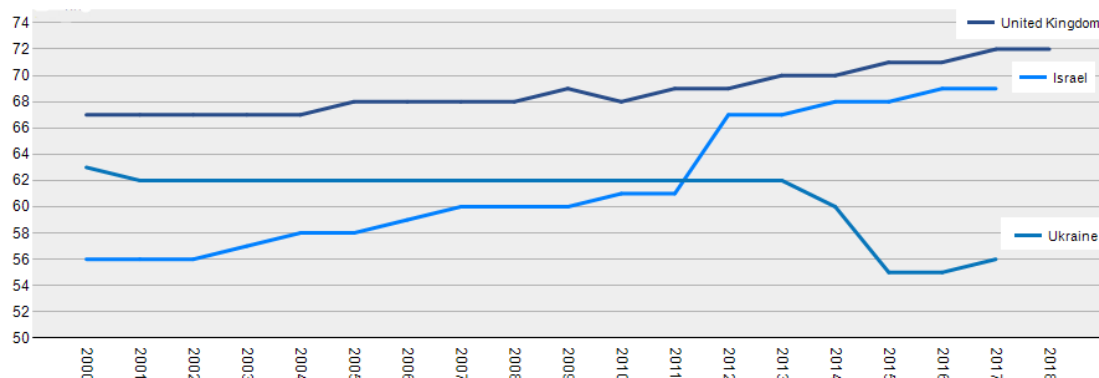
Рисунок 3. Гендерний розрив у розмірі заробітної плати за місяць в Ізраїлю, Україні та Великобританії, %

Figure 3. Gender gap in monthly wages in Israel, Ukraine and the United Kingdom, %

Джерело: сформовано за даними Європейської економічної комісії ООН [6].

Отже, можна бачити, що найбільшими показниками гендерного розриву в розмірі заробітних плат характеризується Ізраїль, що пов'язано із культурними особливостями його населення, у яких закладений маскулінний тип взаємодій, тобто переважання чоловічого домінування. Це знаходить своє відображення й в економічній активності жінок. Натомість у Великобританії цей розрив існує, але не виходить далі за величину 17% розриву у заробітних платах чоловіків та жінок.

Проаналізуємо рівень економічної активності жінок в досліджуваних країнах, який частково дасть можливість аналізувати інклюзивність економіки (рис. 4).

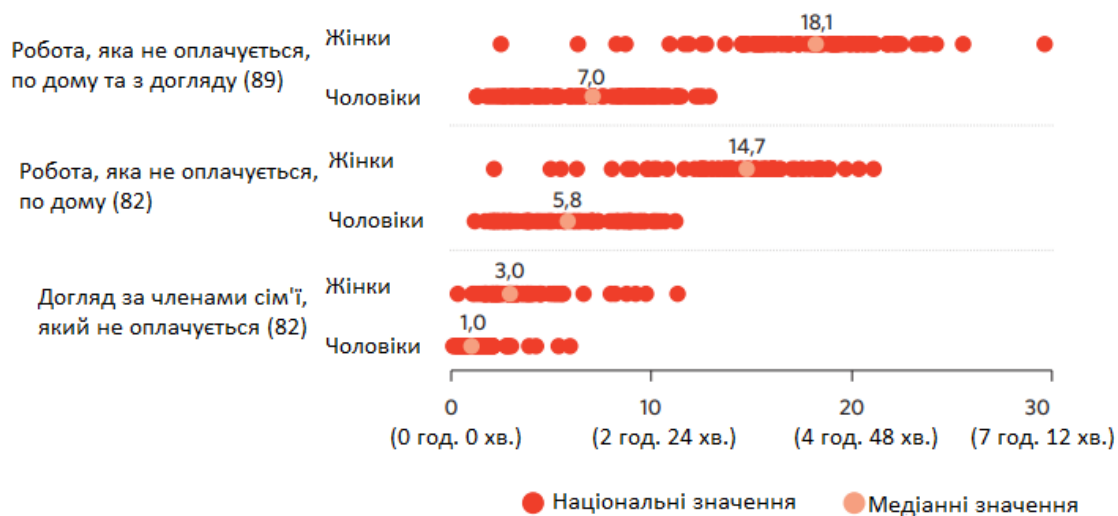
Рисунок 4. Рівень економічної активності жінок у віці 15–64 рр., %

Figure 4. The level of economic activity of women aged 15–64, %

Джерело: сформовано за даними Європейської економічної комісії ООН [6].

Порівнюючи Україну з обраними для аналізу країнами, стає очевидно, що вектори змін у даному аспекті суттєво різняться. Якщо серед економічно активного населення Великобританії частка жінок поступово, але практично постійно зростає, Ізраїлю – також, із помітним стрибком у 2011–2012 рр., в Україні, починаючи з 2013 до 2015 року спостерігається скорочення цієї частки від рівня 62% до 55%. Кілька наступних років ця частка залишалася майже незмінною. Тобто, можна сказати про скорочення економічної активності жінок в Україні, що суперечить принципам інклюзивності економічного розвитку.

Розглядаючи питання ускладненої інклюзивності економіки країни за гендерною ознакою, цікаво розглянути відмінності між чоловіками та жінками в контексті витрат власного часу на роботу, яка не оплачується, а саме, догляд членів сім'ї та домашню роботу (рис. 5).

Рисунок 5. Частка часу, що витрачається жінками і чоловіками на неоплачувану роботу по дому і догляду, 2001–2018 роки (останні наявні дані) (відсоток витраченого часу в день)

Figure 5. Proportion of time spent by women and men on unpaid housework and care, 2001–2018 (latest available data) (percentage of time spent per day)

Примітка: на діаграмі відображені наявні дані по 89 країнам і територіях за період з 2001 по 2018 рік. У дужках вказано кількість країн і територій, представлених у кожній категорії неоплачуваної роботи. Джерело: [3, с. 35].

Отже, жінки витрачають свого часу на роботу по дому та догляду за членами своїх сімей, який не оплачується, майже втричі більше, ніж це роблять чоловіки. А це за рядом досліджень напряму впливає на економічну активність жінок у світі.

Звичайно, для повнішого аналізу необхідно дослідити структуру ринку праці за гендерною ознакою більш детально, що може бути предметом наступних досліджень.

Висновки. Досягнути сталого економічного розвитку країни без забезпечення його інклюзивності доволі складно, а в деяких випадках просто неможливо. Важливу роль на шляху подолання бідності та нівелювання тих негативних сценаріїв, які розгортаються сьогодні у світовій економіці, є залученість до економічної активності не тільки населення усіх територій держави, а й скорочення економічних проявів гендерних розривів.

Conclusions. Thus, to achieve the sustainable economic development of the country without ensuring its inclusiveness is quite difficult, and in some cases, even impossible. An

important role in overcoming poverty and leveling the negative scenarios that are unfolding today in the world economy is the involvement into economic activity not only the population in all territories of the state, but also the reduction of economic manifestations of gender gaps.

Список використаної літератури

1. Р. Хаусманн: экономика нуждается в инклюзивном росте. URL: <http://www.vestifinance.ru/articles/49179>.
2. The Sustainable Economic Agenda. 17 Goals for People, for Planet [e-resource]. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda>.
3. The Sustainable Development Goals Report 2020 [e-resource]. URL <https://unstats.un.org/sdgs/report/2020/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2020.pdf>.
4. Commission on Growth and Development. 2008. The Growth Report: Strategies for Sustained Growth and Inclusive Development. Washington, DC: World Bank. [e-resource]. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/6507>.
5. Гендерні аспекти оплати праці. URL: <http://jurfem.com.ua/genderni-aspekty-oplaty-praci/>.
6. UNECE Statistical Database [e-resource]. URL: <https://w3.unece.org/PXWeb2015/pxweb/en/>.

References

1. Hausmann R. Economica nuzhdaetsa v inklyuzivnom roste [The economy needs inclusive growth]. URL: <http://www.vestifinance.ru/articles/49179>.
2. The Sustainable Economic Agenda. 17 Goals for People, for Planet [e-resource]. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda>.
3. The Sustainable Development Goals Report 2020 [e-resource]. URL: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2020/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2020.pdf>.
4. Commission on Growth and Development. 2008. The Growth Report: Strategies for Sustained Growth and Inclusive Development. Washington, DC: World Bank. [e-resource]. URL: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/6507>.
5. Genderni aspect oplaty praci [Gender aspects of remuneration]. URL: <http://jurfem.com.ua/genderni-aspekty-oplaty-praci/>.
6. UNECE Statistical Database [e-resource]. URL: <https://w3.unece.org/PXWeb2015/pxweb/en/>.